

ОЛІЙНИК Є. О., кандидат економічних наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ

Модель економічного розвитку є своєрідним інструментом свідомого саморегулювання, тому вона може поширюватися на найрізноманітніші суспільні явища стосовно об'єкта дослідження, науково-теоретичне пізнання якого формує власний аналітичний інструментарій. В цьому контексті використовуються категорії і поняття, які виступають результатом своєрідного узагальнення різних фактів, взятих з різних сфер економічного світогляду. Теорія створює нескінченну кількість трактувань моделі, поняття завжди мають певну конвенціональність, яка передбачає згоду наукових кіл на їх використання в конкретному значенні і розумінні. Крім того, аналіз моделі підпадає механізм наукової верифікації, тобто співвіднесення теоретичних оцінок з практикою. Це означає, що теорія істотно урізноманітнює уявлення про модель, наука надає їй переконливість і достовірність.

Ще однією специфічною і сучасною формою моделі є технологічне її відображення, що характеризує рівень розвитку економіки конкретної країни в цілому. Проте визначена форма моделі має як спільні, так і відмінні риси, вона залежить від рівня розвитку продуктивних сил, економічних відносин в суспільстві та має певні можливості взаємодії із суспільством і один з одним. Тобто при відносній схожості окремих елементів моделі, як об'єкта пізнання, кожен з них створює притаманну їй інтелектуальну сферу, яка перш за все складається під впливом історичного процесу, еволюції моделей економічного розвитку,

ускладнення форм управління суб'єктами господарювання та ін.

До факторів, що впливають на динаміку розвитку певної моделі, неодмінно відносять і розвиток способів пізнавального характеру, становлення яких залежить від особливостей пізнання економічних явищ в процесі еволюції відповідних можливостей науки, як такої, і суспільствознавства в цілому. Мають значення і організаційні форми накопичення та передачі знань, які свідчать про роль і місце науки як соціального інституту в тому чи іншому суспільстві [1].

Як відомо, більшість економічних та соціальних наук виходить із розрізнення об'єкта досліджень, тобто області досліджуваних явищ, і предмета досліджень, тобто особливої змістовної риси, того чи іншого аспекту відповідного типу явищ. Таким чином, в якості предмета моделювання можуть розглядатися як різноманітні внутрішні межі моделі, так і її зовнішні зв'язки з іншими сферами економічного та соціального життя. В рамках моделювання формується ціле коло дисциплін, зайнятих порівняльним дослідженням економічних систем, механізмів формування її елементів і змін. Таке системне розуміння моделювання як науки дозволяє побачити можливості постійного розширення теоретичних уявлень про моделі, а також зафіксувати внутрішні демаркації між її окремими елементами.

Представлений підхід допомагає побачити і те, що субдисципліни окрім предметних особливостей мають тільки їм властиві специфічні концептуальні підходи (парадигми) до вивчення моделі, використовувані ними методи досліджень, а також сформований понятійно категоріальний апарат і деякі інші, більш конкретні особливості притаманного їм пізнавального процесу. Всі ці особливості дозволяють відрізнити субдисципліни не тільки один від одного, але і зв'язати моделювання економічного розвитку з економічною теорією, соціологією, юриспруденцією, правом, психологією та іншими суспільствознавчими

дисциплінами [2]. З цього можна зробити припущення, що моделювання як наука, являє собою відкриту систему знань яка розвивається на основі постійного уточнення та оновлення теорії, розширення досліджень її економічного і соціального простору. У подальшому процес змін безперервно доповнюється з появою нової інтерпретації явищ моделі в контексті нових теоретичних координат. Тому в сучасному моделюванні економічного розвитку не існує єдиного теоретичного напрямку, що формує однозначні підходи до його оцінки. У ньому постійно оновлюються понятійно-категоріальний апарат, розробляються такі поняття, як «поле моделі», інформаційне середовище моделі економічного розвитку.

Складність моделі як об'єкта дослідження обумовлюється і не тривіальністю будови наукового знання, багаторівнева організація якого включає [3]:

- механізми формування і розвитку даної сфери;
- теорії середнього рівня, які формулюють принципи і установки, розраховані на обмежену сферу застосування і дослідження окремих областей моделювання;
- прикладні теорії, що забезпечують практичні зміни в поточному економічному процесі.

З урахуванням зазначених вище ознак, моделювання економічного розвитку можна визначити як сукупність відносин, що складаються в результаті цілеспрямованого взаємодії груп з приводу завоювання, утримання і використання конкурентних переваг країни в цілях реалізації своїх інтересів. В цьому аспекті під моделлю розуміється результат зіткнення різноспрямованих дій країн, компаній, підприємств і організацій, що конкурують один з одним. При цьому модель економічного розвитку дає нові, додаткові можливості для оволодіння громадськими ресурсами,

формуючи при цьому адекватні методи і прийоми їх розподілу.

Отже, моделювання економічного розвитку формується як особлива система внутрішніх і зовнішніх зв'язків, імпульсом яких стає приведення суспільства до конфліктів як необхідної форми виживання з вибудуванням певної моделі. В даному разі модель буде функціонувати як механізм перерозподілу основних матеріальних, інформаційних, духовних та інших ресурсів що знаходяться в розпорядженні всього суспільства в цілому. Завдяки моделюванню економічного розвитку суспільство змогло звільнитися від нецивілізованого способу задоволення своїх інтересів. Внаслідок чого моделювання як глобальний спосіб ринкової і соціальної регуляції здатне змінювати статуси держав, створюючи більш адекватні умови життя для різних верств населення. Моделювання як спосіб постійного вибору пріоритетів, пошуку і свідомого визначення найбільш перспективних напрямків ринкових змін і розвитку, є своєрідним мистецтвом налагодження і підтримки ринкового і соціального діалогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шигун М. М. Розвиток моделювання економічних систем: теорія і методологія : Монографія. Житомир : ЖДТУ, 2009. 345 с.
2. Алексеев І. В. Стратегії розвитку підприємств і державне регулювання економіки : Монографія. К. : УАДУ, 2008. 202 с.
3. Касьяненко В. О., Старченко Л. В. Моделювання та прогнозування економічних процесів : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2006. 184 с.